

MLADO JUTRO

Št. 27.

V Ljubljani, dne 7. julija 1949

Leto XI.

V BOJU ZA PRAVICO POVEST S SLIKAMI

Končno je spodaj ob kolenu reke v bližini smrekovega gozdiča zagledal živobarvne šotore Indijancev. Ze oddaleč je mogel ugotoviti, da se rdečkožci danes, kakor da bi slutili nevarnost, še niso podali ribarit; Bobby se je v svoji bojazni že čutil olajšanega, ko je v naslednjem trenutku za njegovim hrbtom strahovito pokanje in lomljenje oznanilo, da je mogočna ledena zapora popustila in da so silne množine dotlej zadrževane vode brezobzirno zdivjale proti dolini. Ta hip so

ostre oči mladega moža odkrile precej daleč sredi reke črno piko. Razburjen je vzpodbodel svojega konja in kmalu je prijezdil toliko blizu, da ni bil možen noben dvom več; tam spodaj se je med ledenimi ploščami vrtinčil indijanski čolniček in človek v njem si je z vsemi močmi prizadeval, da bi zaveslal k bregu.

Toda vsi obupni napori čolnarja so bili zaman. Šibke stene lahkega čolnička so se zdrobile in Indijanec je izginil v globine vrtincev. Kmalu pa se je spet prikazal nekaj metrov nižje in si

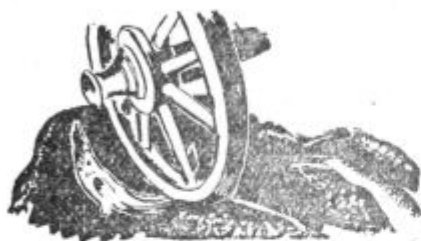
skušal s plavanjem najti pot med gosto plavajočimi kosi ledu do obale. Čeprav ga je velik kos ledu ranil na glavi in so ga zapuščale njegove moči, mu je končno le uspelo, splezati na večjo ledeno ploščo, ki se je zagostila sredi reke med dve skali. Ko je bil tako za silo izven največje nevarnosti, je legel, kakor da si hoče nabrati novih moči. Bobby je z enim samim prijemom potegnil laso s sedla in ga spretno pognal k rdečkožcu; toda mož na ledeni ploskvi se ni niti zganil; nadčloveški trud ga je tako izčrpal, da je omedlel.

Glasi klic z nasprotnega brega je opozoril Bobbyja, da se še nekdo nahaja v bližini. Res je stal na drugi strani reke njegov prijatelj Rdeči jelen, ki mu je mahal z roko. Ko mu je Bobby na klic odgovoril s svojim klicem, se je mladenič z občudovanja vrednim pogumom in prezirajoč smrtno nevarnost pognal v valove ter plaval s svojimi kakor vesla močnimi rokami spretno proti skalam. Pri izogibanju najtežjim zaprekam je pokazal toliko gibčnosti in hladnokrvnosti, da ga je Bobby pozabljal na vse okolnosti

resnega položaja z velikim zadovoljstvom opazoval. Izkazalo se je, da je ta izredni plavalec znal skoro na meter natančno oceniti, kako daleč ga bo zanesel tok razbesnele vode, kajti priplaval je naravnost k ledeni skali, na kateri je ležal nezavestni mož. Ko je zvezal laso okoli ponesrečenca, je zaklical Bobbyju, naj potegne. S pomočjo konja se je našemu mlademu prijatelju kaj kmalu posrečilo z nekaj napora privleči nezavestnega Indijanca k sebi na breg.

(Dalje prihodnjič)

Svetoslav Minkov:

Cesarska kri

Živela je nekoč bolha. Toda povem naj, kaj je bilo pred njo. Da, pred to bolho je živela druga bolha, in ta je bila prababica prvi.

In glej, prababica naše bolhe je prišla nekoč v cesarjevo palačo, se splazila v njegovo spalnico in ko je videla, da spi, je brž skočila na posteljo, se tiho skrila pod svileno odejo in hopugrizla carja za nogo in srknila njegovo sladko kri. Nato je spet skočila na zemljo, se neopazno zmuznila iz palače in se odšla hvalit sorodnikom, da je pila carsko kri. Od tega dne so postali sorodniki stare bolhe namoč ponosni, zakaj smatrali so se za plemenite bolhe.

In tudi naša mala bolha, ki je živela v prahu široke poljske ceste, je kaj rada pripovedovala:

»Obnašajte se dostojno pred mano! V mojih žilah teče carska kri! Jaz sem, kaj bi rekla, peta carjeva sestrična!

Dinjina skorja pa, ki jo je neki kmet vrgel na cesto in je od silne vročine postala podobna staremu čevlju, se je nasmihala in ji odgovarjala:

»Zakaj pa ne odideš v carsko palačo, če si peta carjeva sestrična, mesto da se valjaš tu v prahu?«

»O, saj bom šla, — je dejala bolha. — »Čakam le, da pride kakšen dvor-

ski pes, in me na svojem hrbtu pone-se tja. Res se mi ne ljubi hoditi peš.»

»Jaz pa, — je zavzdihnila dinjina skorja, »čakam, da pride kakšna svinja in me požre. Dovolj mi je že sončne pripeke in brezdelja. Bolje je kakorkoli že koristiti, kakor pa živeti v brezdelju.«

Bolha pa je poskočila in dejala:

»Ne strinjam se s tabo. Jaz na primer bom, ko odidem v palačo, od jutra do večera ležala nekje na mehki preprogi in nobenih skrbi ne bom imela. Le ko postanem lačna, bom srknila malce krvi od kakšne debele dvorjanke, nato pa se znova zlekнем na preprogo.

Pri teh sosednjih besedah se je dinjina skorja zamislila in ni ničesar odgovorila. Tudi bolha je umolknila in sanjari o svojem življenju na carskem dvoru.

Tako so potekali dnevi, toda po široki poljski cesti ni bilo videti ne psa, ne svinje. Dinjina skorja se je od vročega sonca vsa zgrbančila in postala čisto majhna, bolha pa je oslabela od lakote in se jedva držala na nogah.

Nekoč pa se je na poti prikazala volvska vprega.

»Jaz« — je rekla dinjina skorja, — »ne morem več čakati. Vrgla se bom

Naš novi natečaj

Naš novi natečaj ne bo težak in vsak Jutrovček, ki ima le količkaj dobre volje, mu je kos. Vprašanje se glasi:

»Kateri poklic se mi zdi najzanimivejši?«

»Kaj bi rad postal, ko bom velik?«

Zamislite se v to vprašanje, potlej pa odkrito napišite svoje misli. Spisi naj bodo po možnosti kratki. Pišite s

črnilom, čedno in razločno. Podpišite se z vsem imenom, navedite razred šole, ki jo obiskujete, in natančni naslov stanovanja.

Tisti Jutrovčki, ki jim je to vprašanje pretežko, pa naj napišejo, kako preživljajo počitnice, katere nove kraje so spoznali, s čim se ukvarjajo v prostem času itd.

Deset najboljših spisov nagradimo s lepimi mladinskimi knjigami. Imena najboljših dopisnikov bomo napisali na listke in žreb bo določil nagrade. Opozorite prijatelje in znance na novi natečaj!

pod ta voz, tako bom vsaj junaško poginila.«

In res, ko je prišel voz do nje, se je vrgla pod njegova škripajoča kolesa, ki so jo zdrobila v prah.

bom kri in se malce sprehodila.

In sestradana bolha zbere vse sile, skoči in se oprime repa ovčarskega psa.

Pes pa kakor bi začutil, da ga je ne-

Za vozom pa se je vlekel sestradan ovčarski pes in iz gobca mu je molel osušen jezik.

Kako dolgo bom še čakala dvorskega psa! — si je rekla bolha. Bolje bo, da skočim na tegale tu. Pokusila mu

kaj ugriznilo, se zavrti in se ugrizne v rep.

In naša bolha pogine med zobmi mršavega ovčarskega psa, po njej pa je ostala povest, ki smo vam jo pravkar povedali.

Toni Mešecov:

Svete Višarje - slovenska božja pot

Vzemi, mladi prijatelj, v roke zemljevid naše države. Gozdnate Karavanke se končajo pri Trbižu. Onstran Ziljice so že Karnijske Alpe. Njih južno vznožje tvori Kanalska dolina. Tu se vrstijo slovenske vasi z nemškimi naselbinami, srednjeveškimi kolonijami bamberških škofov.

Žabnice so tu znan kraj. Nad njimi se dvigajo prelepe Sv. Višarje (1789 m). Ta slovenska božja pot je bila med svetovno vojno popolnoma razdejana. Sedaj je obnovljena. Vsako leto privablja množice slovenskih romarjev. O njenem početku je znana naslednja pripovedka:

V starih časih, ko so še beneški trgovci potovali po naših krajih, je prebival blizu Žabnic zelo bogat kmet. Sosedje so zaman ugibali, odkod tolikšno bogastvo. Pri hiši je bil tudi pastir, ki je pasel drobnico na Višavi nad Žabnicami. Bil je zelo pobožen. Posebno je častil Mater Božjo. Enkrat tedensko je hodil v dolino po živč. Neka dne se ves prestrašen vrne. Domačemu sinu pove, da je slišal z vrha Višarij prelepo petje. Ovce so za trenutek obstale, nato pa so čudno meketale stekle na vrh. Oče in sin sta se smejala temu pripovedovanju in se norčevala iz pastirja.

Nekoč je šel zopet v dolino. Med potjo ga je zajela huda nevihta. Moral je vedriti pod skalo. Med bliskom in gromom zasliši pojemajoče glasove: »Aiuto aiuto!« — na pomoč, na pomoč. Pogleda pod pot. V grapi je ležal pobit človek. Ko ga je vprašal o vzroku nesreče, mu je tujec povedal, da so ga napadli razbojniki. Pokazal je še proti hiši pastirjevega gospodarja in izdihnil. Hlapčič je prišel domov. Domači sin ga je vprašal: »No, kaj pa tvoje ovce?«

»Danes je prečuden dan,« mu odvrne ta. »V grapi nad hišo leži človek, ki so ga umorili razbojniki. Na Višarjih se na godi čudež. Gori je prišla prelepa Marijina podoba. Sama je prišla. Na vrhu hriba se je postavila v

grm. Angelsko petje se je razlegalo od vseh strani in so nevidne orgle mogočno donele. Ves dan nisem nikogar videl, le umirajoči tujec v grapi je molče kazal semkaj proti hiši.«

Sin se zdrzne. Popoldne se odpravi sam na goro. On ni slišal lepega petja in orgljanja. Marijina podoba je samevala sredi grma. Tudi ovce so se bile razbežale. S tresočimi rokami vzame podobo in steče z njo v dolino. Da jo župniku, ki jo shrani v cerkvi.

Ves prestrašen priteče drugi dan pastir h kmetu:

»Marija je zopet na gori. Na prejšnjem mestu, sredi grma Angelsko petje se razlega in orgle mogočno donijo.«

Sin gre zopet na Višarje. On ne sliši petja in orgljanja. Marija sameva sredi grma. Zdi se mu, da ga gleda, premilo gleda. Vzame podobo. Zvečer je bila ponovno v žabniški cerkvi Zaklenjena.

Župnik se hoče prepričati, kdo nosi podobo na hrib. Sklene, da bo ponoči stražil v cerkvi. Tudi kmetov sin se ponudi za stražarja.

Sredi temne noči se cerkev mahoma razsvetli. Orgle mogočno zadonijo. Zasliši se prekrasno petje: »Zdrava Marija!«

Skozi glavna vrata pa se pomika prečuden sprevid. Dva angela neseta na rokah prelesto osvetljeno Marijino podobo. Pred njima in za njima trume nebeških krilatcev.

Ko pridejo na vrh, postavita angela podobo na prejšnje mesto. Marija se smehlja.

Župnik reče: »Resnično. Marija si je izvolila ta kraj za svoje bivališče. Zgodil se je čudež. Molimo!«

Vsi so poklekli. Tudi sin. Od čudeža prevzet izpove svoj greh. On je ubil beneškega trgovca. »Sin, poslušaj pokoro!« reče župnik. »Velik je tvoj greh. Pojdi v Rim. Pri sv. očetu si izprosi odvezo. Ko dobiš odpuščanje, pridi nazaj na Višarje se zahvalit

Mariji. Iz Žabnic pa moraš prinesiti za konec pokore debelo poleno.

Medtem so na Višarjih začeli zidati cerkev Mariji na čast. Na dan blagoslovitve je prišel spokorjeni romar. Na ramenih je nesel veliko poleno. Ko zagleda prelepo Marijino domovanje, ostrmi.

Na cerkvenem pragu poklekne. Z izmučenim glasom vzdihne:

V. From-dijak v Mariboru:

Iskalci zlata

Po enakomernem ritmu očrnelega mlina na Muri je lopatal Joza droban pesek na z ozkimi zarezami prepreženo desko, katero je Ivo, najmlajši izmed trojice, polival z vodo ter s tem odpipljal debelejše kamenčke. Skoraj brezczobi Mate pa je z enakomernim nihanjem plitkega lesenega krožnika, v katerem je bil zbran pesek, ki je ostal

»Marija, o Marija, sprejmi me v sveti raj!«

Orgle veličastno zadone: »Zdrava Marija!« ko je Marija sprejela njegovo dušo.

Od tedaj je minulo že mnogo let. Marija pa še vedno kraljuje na Šv. Višarjih in deli tolažba vernim Sloven-
cem.

najstarejši. Mate sta ga klicala ostala dva. »Za život premalo, za smrt previše.«

Povpraševal sem ga po tem in onem. Postajal je čedalje zgovornejši. Stavke za stavkom mi je odkrival svojo preteklost.

»Tamo daleko«, v hrvaškem Zagorju mu je tekla zibelka. V 19. letu ga je

v zarezah, izvabljal zlata zrnca na površje.

Zatopljene v svoj posel sem jih našel tisti dan. Stojčim skoraj do kolen v vodi je blažil nekoliko neznošno julijsko vročino lahen vetrič, ki je šumel in šuštel v gostem, visokem bičevju, s katerim je bila porasla vsa bližnja obala. Razgret zrak nad reko je trepetal; valovit svet v ozadju je bil zavil v prozorno kopreno.

Pristopil sem bliže.

»Kako gre posel?« sem vprašal.

»E ide i ne ide!« se mi je nasmehnil

iztrgala od rodne grude Amerika. Mlad in neizkušen se je znašel v novem svetu ter končno prišel med pisano družbo iskalcev zlata. Sreča mu ni bila naklonjena. Izžet se je vrnil v domovino. Preko trideset let je garal in si prihranil le toliko, da si je kupil čoln s potrebnim orodjem. Sedaj se prebija skozi življenje z bornim poklicem, ki ga je naučila tujina. Pri dobrih ležiščih ostanejo tri, štiri dni, pri slabših se pomudijo le malo časa, nato pa krenejo dalje.

Prekinil se je v pripovedovanju ter

pozorno ogledoval drobna zлата zrnca, ki so se svetlikala med umazanim peskom. »Slabo,« je dejal. »Evo gospodine, napred moramo. Nije ovo mesto za nas.«

Počasi je stopil na suho ter previdno vsipal dragoceno vsebino iz krožnika v usnjeno vrečico.

»Sada nam nekakó ide,« je nadaljeval prekinjeni pogovor »ali u zimi. Mraz i revmatizam!« Nehote sem pogledal na noge, nad katerimi se je menda hotela voda maščevati za ugrabljeno

zlato. Bile so razorane, pepelnato sive, ponekod bele kot opekline in preprežene z modrikastimi krčnimi žilami.

Medtem sta ostala dva pospravila v čoln orodje. Mate je sedel na svoje staro mesto ob krnu, Joza in Ivo pa sta ga odrinila od brega ter krepko zaveslala.

»Zbogom,« sem jim zaklical.

»Bog ti pomogao,« so mi odgovorili vsi trije.

Kmalu nato je izginil čoln za ovinikom. Z

Pakič Stanko — dijak:

Pomanjkanje prostora

Veliko olajšanje se je zlilo po razredu, ko je Krojaček trepetaje stal pred tablo in čakal prilike, da se izkaže s svojim znanjem. Zvezki, ki so prej potihoma šumeli in si je kdo tu in tam še hotel vtepti v glavo, so se udobno zaprli. Vsaj za kratek čas je spet zavladovalo brezskrbje.

Krojaček je tačas že »deloval«. Na nekaj vprašanj o žarkih in slikah na lečah je oddrdral odgovor, nato pa se mu je jelo vse skupaj mešati. Možganski aparat se mu je ustavil in ko ga

je profesor vprašal, kaj ve o optičnih instrumentih, je zmedeno prišel:

»Optični študentje so...«

Splošen smeh ga je prekinil in Krojaček, ki ni vedel, kaj je sploh govoril, je dejal:

»Prosim, gospod profesor, nisem razumel vprašanja.«

»Povejte mi, kaj veste o optičnih instrumentih,« je razločno slišal in čez čas je tudi odgovor srečno »izvozil«

»No, pa narišite mikroskop!«

Dečko se je spravil na delo in narisal vse potrebno k prvi leči, ki se je reče z učenim imenom objektiv, do druge pa ni prišel, ker mu je zmanjkalo prostora. V zadregi je gledal zdaj narisek zdaj profesorja, a od nikoder ni hotelo biti pomoči. Profesor je tačas nekaj pridno risal na listič, kaj je bilo, Krojaček ni videl, pa ga tudi zanimalo ni, ker je imel vse drugačne skrbi. Nazadnje, ko le ni bilo od nikoder pomoči, se je omislil in rekel:

»Prosim, gospod profesor, ni več prostora.«

Profesor se je ozrl nanj, na tablo in spet nanj in mu je »tolažilno« rekel:

»To me čisto nič ne briga. Pa narišite tako, da boste imeli prostor.«

Krojaček se je spravil na delo. Zbrisal je vse skupaj in začel znova. Vso stvar je zmanjšal in porinil na konec table. Pet minut se je potil, zaključek pa je bil ta, da tista važna leča okular ni imela prostora na tabli. Obupano se je ozrl po razredu, a zaman, to se ni dalo kar tako preko klopi povedati. Sicer so mu kazali nekateri ročno

abecedo, a kaj ko se je Krojaček nanjo toliko razumel, kakor zajec na boben. Nič se ni dalo pomagati in tiho je prišel:

»Prosim, gospod profesor, nimam prostora.«

Spet je prejel izpodbujevalni odgovor:

»To me čisto nič ne briga.«

Za trenutek se je še obotavljal, potem pa je znova zbrisal vse skupaj. Spet se je potil dokaj minut, narisal stvar še manjše in zdaj je res lahko dobil nesrečni okular. Toda, če bi ga hotel narisati, bi ga dobil pol na tabli, pol na steni. Gledal je fant vse skupaj in hlače so se mu tresle, da je bilo veselje. Kaj naj stori? Zbrisal bi bil, a si ni upal, kaj je hotel, znova se je, a še tiše oglasil:

»Prosim, gospod profesor, nimam prostora.«

Tedaj je profesor vzrožil, čeprav ga je dečko gledal tako milo in proseče, kakor bi bil na tem, da mu dajo vrv na vrat;

»Ampak, slišite vi, da bi vas koklja brnila...«

Na srečo je ravno tedaj zvonilo in Krojačku so se hlače umirile.

A. Savli:

Oporoka

Ko je plamen objel drvo, je izpregovoril:

»Požagali so te in ti vzeli rast, razcepili so te in ti vzeli moč. Porušilo si se. Še segnilo boš, ako te ne odrešim muk. Zato mi le brž razodeni tvojo poslednjo voljo!«

Drvo se je zganilo in reklo:

»Pepel zapuščam zemlji. Mnogo dobrega sem prejelo iz nje. Dimu naročam, naj se dvigne pod oblake, da jih še enkrat pozdravi in se jim zahvali za blagodejne kaplje dežja, ki so mi jih puščali na uvele liste in na razsušeno zemljo.«

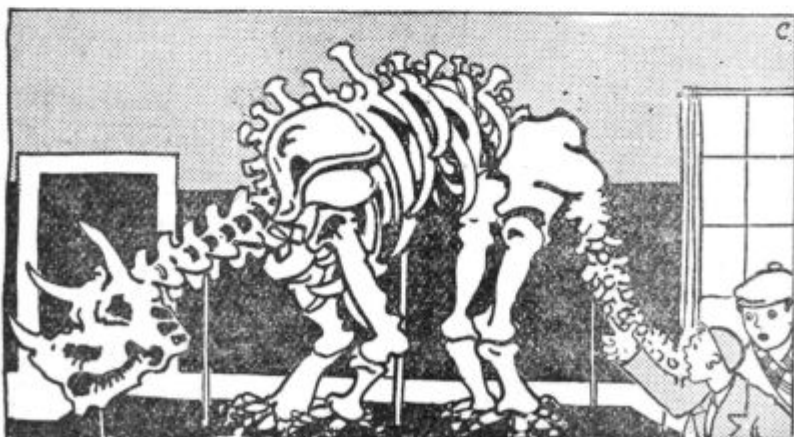
»Komu si namenilo toploto?«

»To sem prejelo od sonca, ki sije s toliko ljubeznijo na svet in obuja na njem življenje. Zato naj se razlije okrog mene ter ogreje stvari, ki so mi najbližje, da vsaj za hip začutijo dih sonca.«

Tako se je zgodilo.

Ogenj je dogorel. Drvo se je spremenilo v kupček pepela, ki so ga potresli po njivi. Dim se je izgubil pod oblake. Toplota pa je ogrela nebolnega in bolnega otroka, ki se je stiskal k peči.

V prirodopisnem muzeju

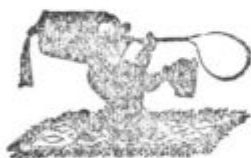
»Glej no, Antek... to je skelet... tako izgledaš ti znotraj!«

Računska naloga

Predstavljamo vam tri bratce: Petra, Pavla in Janezka. Kdo med njimi je Peter, Pavel ali Janezek ni važno, poredni so približno vsi enako. Važno pa je tole: Peter je tri leta mlajši od Pavla, Janezek pa je dve leti starejši od Petra. Ali je Pavel starejši ali mlajši od Janezka in za koliko let? Lahka je ta računska naloga in kdor je »kaveli« v računstvu, jo bo brž rešil. Torej?

(zg)

Listnica uredništva

D. R., dijak: Upam, da si knjigi prejel, in da sem Ti s tem napravil veselje za nadaljnje sodelovanje. Rokopisov ne pošiljaj priporočeno. Pošlji jih brez sornega pisma, ovitka ne zalepi in napiši na rob »Poslovni papirji«, pa bo poština znižana. Na dopisnici mi pa lahko posebej poročiš, kar ti je na srcu. Lepo Te pozdravlja stric Matič.

★

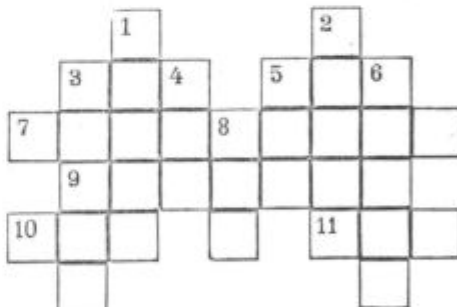
Tan'a in Živa, dijakinji: Na žalost tudi nevezanih številčkanec letnika ne morem priskrbeti. Kakor hitro je bilo sklenjeno, da za zdaj ne bomo več odajali vezanih letnikov, je uprava prenehala hraniti posamezne številke. Morda jih dobite kje po roko. Mnogi Jutrovički shranjujejo zbrane številke in jih sami vežejo. Obzkušajo, da Vama ne morem

ustreči. Vama želim prav vesele počitnice stric Matič.

★

I. S. M. br.: Rokopisov ne vračamo, to lahko bereš vsak dan na glavi lista. Pomisli, kam bi prišli uredniki, ko bi shranjevali vse rokopise, ki jih dobivajo! V mojem uredništvu je prav tako. Kar je dobrega, objavim, ostalo pa izgine v znameniti koš. O tem, kaj sodi v mladinski list, si moraš biti sam na jasnem. Pregleduj v javnih knjižnicah mladinske časopise, ki izjajo širom naše države, in se ravnaj po spoznanju, ki ga boš tako dobil. — Torej vodilno povest bi rad napisal. Naprej Ti ne morem obljubiti, da jo sprejemem. Moral bi videti rokopis! Pošlji mi ga na ogled! Živahno pisani potopisi so zmeroma dobrodošli. Praviš, da nimaš konceptov svojih del: »spis napišem samo enkrat in nič več.« Prav v tem je napaka. Treba je pisati in prepisovati, piliti in brusiti, krajšati, zgoščevati, spajati, popravljati in še popravljati. Samo tako se Ti posreči, da daš dobro stvar iz rok! — Kritik o drugih mladinskih listih in kritik o pisanju drugih dijakov ne sprejemam. Saj veš, kakšen vihar si dvignil s svojo kritiko drugod. Prvo je, da postaneš samemu sebi strogi in pravičen kritik, drugih se loti pozneje, če boš še mislil, da je neogibno. Pozdravljen!

Križanka

Vodoravno: 3. domača perutnina; 5. muslimansko pokrivalo; 7. mesto v dravski banovini; 9. slovenski kipar (* 1893.); 10. ostra skala; 11. umetniški izdelek.

Navpično: 1. južno drevo; 2. sladkovodna riba; 3. podeželski glasbenik; 4. začimba; 5. južni alpski veter; 6. sorodnik; 8. glodalka.

Rešitev križanke

Vodoravno: 4. čarodej; 7. detel; 8. Pepelka.

Navpično: 1. sadež; 2. boter; 3. jelka; 5. rep; 6. del.